СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 98. Джерзи Ситі, Н. Дж., субота, 27. квітня, 1928. VOL. XXXVI. No. 98. Jersey City, N. J., Saturday, April 28, 1928. THREE CENTS.

ЛЕТУНИ „БРЕМЕНА" ВИБИРАЮТЬСЯ В АМЕРИКУ

ВПЕРЕД ВОЗЬМУТЬ УЧАСТЬ У ПОХОРОНАХ БЕНЕТА У ВАШИНГТОНІ.

КВІБЕК, Канада, 26. квітня. — Німецький літак „Бремен" лишився на Ґрінлі Айленді, а його летуни вибралися вже в дорогу до Квібеку, а звідти у Вашингтон, щоби взяти участь в похоронах американського летуна Бенета, що вмер від запалення легенів, якого набавився підчас лету на поміч „Бременови".

Вилетіли вони з Ґрінлі Айленда на літаку „Форді", і тим самим літаком полетять до Вашингтону. Летуни задержалися в Квібеку на якийсь час та дістали тут велике привитанне. Барон Гінефельд відповідав на привіти делеґації по французьки.

Тіло Бенета відправлено нині поїздом до Вашингтону. Канадійська армія справила тілови параду, яка належиться її власному героєви.

Летуни „Бремена" візьмуть наперед участь у похоронах Бенета, а відтак поїдуть у Ню Йорк, який вже заздалегідь ладить їм велике принятте.

У Канаді почалася жива дискусія за лет Линдберга зі сироваткою для Бенета. Премієр Квібеку протестував проти сього лету, кажучи, що він був зайвий, бо в самому Квібеку є досить сеї сироватки. Тепер знова директор шпиталя, в якому лежав Бенет, каже, що Линдберґ зробив добре, що поспішився з помічю.

НАРЕШТІ РУШИЛИ СПРАВУ ПОМОЧИ БЕЗРОБІТНИМ.

АЛЕ ЗВЕЛИ ДИСКУСІЮ НА ПОМІЧ АМЕРИКАНСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВАМ.

ВАШИНГТОН, 26. квітня. — Конгрес остаточно рушив справу помочи безробітним. Говорено про неї на засіданню комітету палати послів для міжстейтової торговлі. Предсідатель сего комітету, конгресмен Вуд з Індіяни, заявив, що першою допомогою для безробітних повинно бути заведенне закона, після котрого при ставленню публичних будівель у Злучених Державах мається вживати тільки будівляних матеріялів з Америки, а не зі заграниці.

Юнії будівельних робітників теж заявилися за сею пропозицією.

Сенатор Ла Фолет поставив внесок, щоби палата послів і сенат сотворили спільну комісію для розсліджения розмірів безробіття та заведення відповідних законів для його облекшення. Зі сим внеском виступив у палаті послів ню-йорський демократ Джейкобстейн.

СЕНАТ ДОМАГАЄТЬСЯ ОБЖАЛОВАННЯ НАФТЯРА ЗА КРИВОПРИСЯГУ.

ВАШИНГТОН, 26. квітня. — Сенат ухвалив резолюцію, якою припоручив державній прокураторії почати карне поступованне за кривоприсягу проти нафтяра Стюарта, що недавно ставав перед сенатовий комітет, розслідуючий нафтовий скандал, та зложив при тому фальшиві зізнання.

Підчас дебати в сенаті над сею резолюцією сенатори пятнували Стюарта як співвинного в злочинї обману уряду. Проти Стюарта виступали найбільше сенатори Най, Норис і Глес.

ЖІНКА ДОМАГАЄТЬСЯ МІЛІОНА ДОЛЯРІВ ВІДШКОДОВАННЯ.

НЮАРК, Ню Джерзі, 26. квітня. — У місцевому суді ведеться процес 5 жінок проти підприємства Юнайтед Стейтс Радіюм Ко. оф Орендж, за відшкодованне в сумі 1 міліона 250 тисяч долярів за тілесні ушкодження, які вони віднесли підчас праці в фабриці підприємства, виробляючій рад.

Рефері, що розглядає справу, переслухав нині лікарів, які оглядали позовнички. Лікар кажуть, що жінки мають дуже малі вигляди вилічитися з покалічень і затроєнь радом.

Всі позовнички були заняті при виробі радових годинників з радовими вказівками й цифрами.

ПРОДАЛИ ЗЕЛІЗНИЦЮ.

НЮ ЙОРК, 26. квітня. — Пенсилвенійська зелізниця заплатила нині дирекції зелізниці Делавер енд Годсон чек на 63 міліони доларів як ціну за лінії сеї зелізниці в долинах рік Вобеш та Лігай, які від тепер будуть належати вже до Пенсилвенійської зелізниці.

Сю продаж уважають важним кроком уперед для здійснення пляну зібрання всіх східно-стейтових зелізниць в одну цілість.

ДОВКОЛА БОРОТЬБИ ЗА ПРЕЗИДЕНТУРУ.

ВАШИНГТОН, 26. квітня. — Гувер звернув тепер увагу на приверненне на свою сторону делеґатів з тих стейтів, які ще й досі стоять за „стейтовими любимцями", передовсім делеґатів зі стейту Індіяни, який стоїть під впливом сенатора Вотсона.

На бенкеті одного політичного клюбу в Ню Йорку виступив відомий політик Генрі Ален, що недавно був губернатором в Канзасі, з політичною ворожбою, що до виборів при сьогорічних президенцтських виборах стануть проти себе Ал. Смит та Гувер та що Гувер без трудности побє Смита, бо населенне не хоче мати представника Темені Гола в Білім Домі.

БАНДИТИЗМ У ПОЛЬЩІ.

Звичайна історія: вертається вечером до хати торговець валютами Найвельт і вже є на 1. пов., аж ось підбігає до нього невідомий спеціяліст від чужої валюти, вириває йому теку з 1500 долярами і щезає. — Між Циганівкою і Левандівкою жандарм був свідком, як два бандити грабили купця і постріляли одного, пімав обох. — В Оброшині (Городок) два бандити хотіли ограбити комору господаря Балди і застрілили його 19-літнього сина, що вийшов стривожений таємним шумом. — У с. Гроблі (Ніско) трох бандитів напали на вчительку, що їхала на возі з 200 зол. і біллям; бандитів зловили.

ІЗ ЛЮДСЬКОГО ЗВІРИНЦЯ.

Поліція в Будапешті, що шукає запопадливо за потайними салями гри в рулетку, дістала інформації про одно таке схоище. Там збиралися члени аристократії на „довірочні політичні наради", довкола... рулетки. Все помешкання фірмував якийсь граф Ляво. Коли поліція туди ввійшла знечева і всіх заарештувала, ствердила, що деякі кімнати занячені. Відчинивши їх, здивувалась немало: в одній із кімнат лежала в домовині жінка. Це була жінка власника цієї печери гри, землевласника Горвата; вона вмерла нежданно, а її муж не хотів псувати настрою своїм клієнтам і приготовив гріб з небіжкою в окремій кімнаті, яку зачинив.

ЯК МНОЖАТЬСЯ БЛОХИ?

Ніхто й не повірив би, як страшно скоро множаться блохи. Самичка зносить у шпарах підлоги, а найбільше у вогких місцях до 800 яєчок, з яких до шістьох ночей виляжуться безногі личинки. Ці білі личинки перемінюються до 14 днів у кукли обсновані. За дальших чотирнайцять днів вилазять уже правдиві блохи, здібні мучити нас і звірята. Коли скажемо, що з тих вилягліх була половина самців, то друге поколіннє може вже нараховати 320,000 блох, третє 128 міліонів, а четверте аж 51 міліярдів. Ще більше ніж блохи множаться мишці. Славний Реомір вирахував, що за 4—6 тижнів свого життя мишиця може знести не менше як 5,904,000 яєчок. Обраховано також, що одна-одинока мшиця може мати цілий квінтіліон потомків. Голлей завдав собі праці і обрухував таке, що колиб усі мшиці вилізли з яєчок, то їх десяте покоління важило би стільки само, скільки важить пятьсот міліонів людей!

УКРАЇНІЗАЦІЯ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В ПОЛЬЩІ.

Міністер освіти створило комісію для перекладу православних церковних книг із церковно-славянської мови на українську мову. В цій комісії братиме участь також гродненський еп. Олексій, як заступник православної метрополії.

ТРІВОЖНІ ВІСТИ З СРСР.

З Риги повідомляють, що у Москві панує велика констернація у звязку з масовими арештуваннями, переведеними в останніх днях серед української інтелігенції. Показується, що більшість українських комуністів стоїть на ґрунті української самостійности. У Москві мало відбутися засідання політбюра, в якому взяв участь Затонський, спеціяльно завізваний з Харкова. Органи ДПУ відкрили буцімто новий широко розгалужений заговір прихильників української самостійности. Цим разом цей заговір обхоплює також військові частини, стаціоновані на Україні та зложені з місцевих Українців. Ці полки дістали приказ негайного переміщення в глибину Росії. На їх місце мае прийти сибірська дивізія ім. Свердлова та значні відділи кінноти Буденного, які мають бути розміщені в Харкові й у Києві. У звязку з останніми подіями на Україні теперішній голова ради народніх комісарів на Україні Чубар мае остаточно уступити, тому, що закидують йому недостачу енергії у поборюванні жовтоблакитної контрреволюції. На його місце мае бути іменований член московської контрольної комісії Ярославський.

ЛЮБЛЯТЬ МЯСО ДІВЧАТ.

Як доносять місіонарі з Нової Ґвінеї, великого острова на північ від Австралії, серед населення, яке складається з Папуасів, чим далі, тим більше ширеться людожерство. Якщо голяндський уряд не вжиє енергічних заходів до припинення канібалізму, Папуаси поїдять самих себе. Найбільший апетит мають людожери на молодих дівчат та хлопців, мясо яких, — після твердження Папуасів, — додає сили та відваги.

ДИВОГЛЯД.

На острові Йола, що належить до Філіпін, уродився недавно такий дивогляд, що має ледви сім місяців, а важить 140 фунтів. Апетит у нього такий великий, що нараз їсть 10 фунтів рижу. Щоби перенести його від колиски до стола, потреба двох людей. Ніщо дивного, що тубильці, застрашені такою дивною обжорою в людськім тілі, уважають дитину за божка і складають йому всілякі дарунки. Це перший оказ в історії світа такого вироду з неабиячаиній вазі і такім апетиті.

АФГАНІСТАНСЬКИЙ КОРОЛЬ ПРИЇЗДИТЬ ДО ВАРШАВИ.

Польська преса захлебується від радости вісткою, що афганістанський король Аманулят обіцяв, на вперте прохання представників польської преси, приїхати до Польщі в перших днях квітня ц. р. Як виявив король Аманулят, його спеціяльно цікавить польське військо та поліція, про яких організацію він незвичайно богато чув. Аманулят приїде до Варшави просто з Лондону.

ОШУКАНЕЦЬ І ЛІТЕРАТУРА.

Великі ошуканці починають щораз частіще користуватись досвідом розумних книжок. Париж має таку нову сензацію: Якийсь ошуканець у великім стилю повторив дословно крадіж дорогоцінностей, описану в одним оповіданні Гастона Леру про подвиги Арсена Люпена. Він увійшов до першорядного золотаря, казав собі показати найкращі брилянти і як справжній міліонер у всій поведінці заплатив за них міліон фр. готівкою. Коли він явився там за 4 дні пізніще, його прийняли з найбільшим довірям. Він вибрав собі дорогоцінності за 3 мil. фр. і казав їх переслати недалечко в готель, де він виплатить гроші, яких лякався носити при собі. Коли післанець прийшов із дорогоцінностями, міліонер голився в негліжі. Оглянув прикрасу, поклав її у касету і кінчив одягатись. Вийшов до другої кімнати по гроші і щоби закінчити свою гардеробу. Післанець ждав 10 хвилин, 15, 20 — надаремне. Спокійно підійшов до касетки, де лежали дорогоцінности і ствердив, що вона мала вирізане дно, зовсім так само як в оповіданні Леру. Ошуканець щез безслідно. До всього повтореного оповідання Леру бракує ще Арсена Люпена, який найшов би злодія.

НАЙЩАСЛИВША МАТІР.

В країні Фляндрії, в Бельгії, живе селянин Гуль-де-Бан, якого жінка породила двацять другу дитину. Всі діти жиють і тому родина цего селянина є тепер найбільшою в Бельгії. Недавно навідався до неї сам бельгійський король з королевою. Тоді родина селянина мала ще „лишень" 21 дітей, а щойно пізніще прийшло на світ двацять друге. Тому, що хата селянина була за мала, щоб помістити таке велике число дітей, а жінка селянина була знову при надії, уладжено прилюдну складку і зібрано стільки грошей, що вистарчать на будову нового великого дому! Закладини фундаментів дому відбудуться разом з хрестинами 22. дитини. Цеї урочистости доконає папський нунцій з Брукселі, — монсіньор Мікара, в присутности заступника короля, високих духовників і урядовців.

БАНДИТИ ВИРІЗАЛИ 5.000 ЛЮДЕЙ.

ГАНКОВ, Китай, 25. квітня. — Збігці з міста Кінгмен подають, що це місто, що має 600.000 мешканців, напали бандити і вимордували щонайменше 5.000 мущин, жінок і дітей. Бандити це головно военні дезертири.

ОСИП БУКШОВАНИЙ НА ВОЛІ.

Довідуємося, що колишній командант бригади У. С. С. Осип Букшований, арештований в груді м. р. під замітом шпіонажі, вийшов на волю, бо всі підозріння проти нього в цій справі показалися безосновними.

ПОЛЬЩА СУДИТЬ МОЛОДИХ УКРАЇНСЬКИХ ҐІМНАЗИСТІВ

ВЖЕ РОЗПОЧАВСЯ НОВИЙ ВЕЛИКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС, НА ЯКІМ СУДЯТЬ 136 ОБЖАЛОВАНИХ, МАЙЖЕ ВСІ ОБЖАЛОВАНІ УКРАЇНЦІ. МІЖ НИМИ ЗНАХОДИТЬСЯ 16 ҐІМНАЗИЙНИХ СТУДЕНТІВ, КОТРИХ СТЯГНУЛИ ЗІ ШКІЛЬНОЇ ЛАВКИ. МІЖ ОБЖАЛОВАНИМИ Є І ДВА СИНИ ВЕЛИКОГО УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА СТЕФАНИКА. ВСІХ СУДЯТЬ ЗА ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ І РЕВОЛЮЦІЙНУ РОБОТУ, ЗВЕРНЕНУ ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 26. квітня. — У Львові і Білостоці розпочато два великі політичні процеси, на яких мають судити „комуністів". На ділі будуть це головно Українці, а дальше і другі непольські народности, котрих будуть судити за революційну пропаганду і таку саму акцію, звернену проти польської держави.

До розправи покликала оборона 183 свідків. Матеріяли, що будуть відчитані на розправі, обнимають 27 томів, з яких кождий має по 1000 сторін.

Між обжалованими бачимо 16 молоденьких учеників, котрих стягнули з шкільної ґімназійної лавки з коломийської ґімназії. Підозрівають їх о звязь з українською націоналістичною революційною організацією, що має свій осідок в Берліні. Оті діти, як каже акт обжалования, мали, на підставі рішення націоналістичного конгресу, нищити зелізничі і телеграфічні получення та вести іншу підпільну роботу, на школу Польщі.

МОСКВА ФІНАНСУВАЛА КОМУНІСТИЧНУ ПРОПАГАНДУ.

ТОКІО, 25. квітня. — Поліція перевела ревізії в домах комуністів і зібрала матеріял, з якого виходить, що весь комуністичний рух в Японії був ведений і фінансований Третим Інтернаціоналом. Уряд проголосив рапорт, що обнимає 1,800 сторін, з якого має виходити, що вся пропаганда, література і т. п. були фінансовані Москвою. Через те комуністичний рух скоро зростав. З інструкції, яку діставали японські большевики з Москви, виходило, що вони мають старатися знищити монархію і парлямент та завести у себе робітниче-селянську республику.

ПОЛЯКИ ХОЧУТЬ ПЕРЕЛЕТІТИ ОКЕАН.

ВЖЕ ЦІЛИЙ РІК ПІДЧУЮТЬСЯ ШТУКИ ЛІТАННЯ В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ, 26. квітня. — Польське міністерство війни вислало ще перед роком секретно двох своїх найкращих летунів до Парижа, щоби виступіювали добре летунську техніку. Оті два польські офіцири, Людвик Ідзіковскі і Казимир Капуля мають пробувати перелетіти океан, щоби в той спосіб піднести славу Польщі.

ЖІНКА ГОТУЄТЬСЯ ДО ЛЕТУ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

ЗАКУПИЛА СОБІ АЕРОПЛЯН ДЛЯ ЦЕЇ ЦІЛИ.

БЕРЛІН, 26. квітня. — Віденська акторка Лілі Діленц вибирається на закупленім нею аероплині Юнкерса в дорогу до Ню Йорку. Хоче бути першою жінкою, що перелетіла океан з Европи до Америки.

НІМЦІ ДЕРЖАТЬ З АМЕРИКОЮ.

КОЛИ ХОДИТЬ О СПІЛЬНИЙ БИЗНЕС. ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ФРАНЦУСЬКОГО ЗАКОНА, ЩО ОБМЕЖУЄ ДОВІЗ ЧУЖИНЕЦЬКИХ ФІЛЬМІВ ДО ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 26. квітня. — Німці підуть мабуть слідом за американськими продуцентами і збойкотують французький фільмовий ринок. Після нового закона Німеччина може возити далі свої фільми до Франції, але змушена на кожних два ввезених фільми закупити один французький. Німеччина експортувала до Франції в послідній році 92 фільми, а закупила в Франції 28 французьких образів. Фільмова індустрія в Німеччині високо розвинена. Німці тої думки що й Америка, що тут повинна бути вільна конкуренція. Треба купувати ті образи, які кращі, без огляду на те, хто їх випродукував.

ВОЄННИЙ ФІЛЬМ — БЕЗ НЕНАВИСТИ.

ВИГОТОВИЛА ЙОГО ФРАНЦІЯ. НЕМА В НІМ ЗГАДКИ ПРО НІМЦІВ. ФРАНЦУСЬКІ ПОЛКОВОДЦІ ВИСКАЗАЛИСЯ ПРО НЬОГО З ВЕЛИКОЮ ПОХВАЛОЮ.

ПАРИЖ, 26. квітня. — Виготовлено великанський воєнний фільм, що має представляти останню світову війну. На першій пробній виставі було багато визначних людей, між ними ґенерали: Фош, Петен і другі. Фільм представляє ріжні моменти зі світової війни, та подає історію одної французької родини, що вислала на війну батька і трох синів, з котрих один згинув.

Цілий фільм цікавий головно тим, що нема в нім ні одної згадки про Німеччину, проти якої вела саме Франція оту війну. Слово Німеччина і Німці, заступлені словом — ворог. Нема ніякої ненависти до ворога і тим саме фільм має робити дуже велике враження. Фільм уявляє собою трагедію війни та являється заразом пропаґандою за миром.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БЕЗРОБІТТЯ Й ГРОМАДЯНСЬКИЙ ОБОВЯЗОК

Зацікавленне американського громадянства справою безробіття не втихае. Видно з того, що справа є досить важна, коли вона не сходить з нарад преси й громадянських установ.

З питань, які при тій нагоді порушують, найважніші три питання.

Перше питанне: кілько є безробітних у теперішню пору? На се питанне ще досі вдоволяючо ніхто не відповів, бо Злучені Держави не мають відповідної машинерії для зібрання певних даних про безробіття.

Звідти друге питанне: Що треба зробити, щоби Америка могла на будуче знати кождої хвилі, кілько в ній є безробітних? Тут підношено передовсім потребу сіти урядових бюр, котрі записувалиби всіх безробітних та всі необсаджені заняття.

Наконець, найважніше з усіх питань: Що робити на безробіття?

Та щоби на се питанне відповісти, треба вперед відповісти на питанне: з чого взялося безробіття? Давніше приписували безробітте фінансовим крізам. Та з фінансовими крізами американське громадянство дало собі раду, а мимо сього безробіття повтаряються. Стали тепер звичайно приписувати безробіття заступлюванню людської праці машинерією. Мовляв, як тільки почнеться кращий рух у промислі, сейчас фабриканти заводять ріжні технічні удосконалення, які викидають богато робітників з праці.

Так говорять загально всі, що над тим думають. Та робітники думають ще дальше. Вони питаються: коли за безробітте не винуваті робітники, але винувата нинішна система вироблювання товару, то відки приходимо ми, робітники, поносити на своїх плечах увесь тягар безробіття? Коли безробіття є вислідом цілого нинішнього господарського устрою, то цілий господарський устрій повиненби поносити тягарі безробіття.

Значить, не тільки робітники, але й фабриканти малиби мати обовязок причинитися своїми оплатами до удержання робітників підчас безробіття. Ціле громадянство повинно бути відвічальним за удержанне робітників, які виробляють для нього все потрібне для життя.

В сей спосіб серед громадянства наростае розумінне потреби суспільного обезпечення робітників на случай безробіття. Громадянство починае розуміти, що при теперішній складній системі продукції й торговлі на нього спадае обовязок давати робітникам відшкодованне й удержанне, коли робітник без своєї волі втратить занятте.

Др. Остап Грицай (Відень).

В 40-ЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

(1888—1928 р.).

„Давно други пробудились,
Світло засвітили,
Давно вони вештаються
З усієї сили
Коло свого, не чужого:
А ми спим і досі,
І негодні, і голодні,
І голі і босі.
А хто винен? Самі винні,
Що не встали рано!
А ті наші вороженьки
Вже кують кайдани,
Кують довго, кують добре,
Заспаних окують,
Тих, що світла цураються,
Що спють і не чують
Дзвонів правди, дзвонів волі..
Уставайте, браття!"

З поеми: „Здоров чесному субору Просвіти у Львові" (1868 р.).

I.

З відсвяткованим недавно Ювилеем 40-літньої літературної діяльности нашої найзнатнішої буковинської письменниці, Ольги Кобилянської, доводиться нам цього року вшанувати й память найбільшого поета Буковини, Осипа Юрія Гординського-Федьковича, що тому років сорок назад — **11. січня 1888.** — замкнув очі до вічного сну. Саме ось під нинішню хвилю, коли то люті румунські наїздники захопили нашу прекрасну буковинську країну в свої катівські руки тай поневолюють її так, як ляцькі грабіжники Галичину, є нашим національним обовязком згадати гідно тих перших, що будили колись Буковину із тьми неволі до нового життя. Бо їх віще слово зберегло до сьогодня свою животворну силу, і зможе воно й нас загріти до боротьби з темрявою неволі так, як кликало воно до неї наших батьків і прадідів.

Особливож слово Юрія Федьковича. Виступив він на поле літературної та громадянської діяльности **в 60-их роках** минулого століття, отже в часі, коли на нашій Буковині, як пише заслужений **Омелян Огоновський** у своїй історії української літератури, „було смутно-невесело, неначе усе життя народнє й просвітне занапастилось на віки". Бо як Велика Україна стогнала тоді в ярмі московської неволі, під кормигою злочинних царів, так Буковина каралася важким лихоліттям як коронний край австрійсько-мадярської імперії, до якої належала від **р. 1775.,** відступлена Австрії турецьким султаном три роки після прилучення до неї нашої Галичини **(1772)** в наслідок першого поділу збанкротованої Польщі. Але хоч і як лютували на Великій Україні такі хижаки, як цар Микола I., то там усетаки не прийшло до повної руїни нашого національного життя. Навпаки — самосвідомість народу закріплювалася завдяки культурній роботі по таких центрах, як **Полтава, Харків і Київ** щораз глибше. Українська література розвивалася по лінії щораз красших досягнень, а творчість **Тараса Шевченка („Кобзар", 1840 р.)** стала жерелом духової обнови для всіх середовищ українського народа. І в Галичині, хоч теж поневолений та зданій на ласку й неласку нетямущого австрійського уряду, що дбав тільки про свої податки та про свойого рекрута, а для культури народніх мас не робив або нічого, або дуже мало тай то все в лукавім порозумінню з ляцькими пачами, розгорілася тоді іскра національного життя. Духове відродження тут звязується з діяльністю **Маркіяна Шашкевича** та його товаришів — Вагилевича й Головацького, — зазначеною головно появою пропамятної книги **„Русалка Дністровая" 1837 р.** Затеж на Буковині, аж то виступу Федьковича — темрява й мертвеччина безпросвітно порабощеної країни.

Безпросвітно в дословнім значінню цього поняття. Бо з кінцем XVIII. ст. не було ще на Буковині ні одної народньої школи, а з тих, що їх почали основувати тут за австрійських цісарів, богато користи не було, бо викладовою мовою була в них мова німецька й румунська, так як в тодішніх галицьких школах мова польських банкротів. І з заснованої в р. 1786. в Чернівцях школи для питомців (Klericalschule), а перетвореної в р. 1826. в інститут богословський, не було для українського населення великої потіхи, бо наука подавалась тут в мові латинській, а згодом в румунській, зза чого саме ті кола нашої інтеліґенції, завданням яких було нести світло просвіти в народ, румунізувалися і до ведення якоїсь національної роботи були зовсім неспосібні. Оттак то Буковина 1-шої половини XIX. ст. опинилася геть позаду нашого національно-культурного життя. Широкі маси населення темні, без свідомости свойого народнього я, кола інтеліґенції зденаціоналізовані та повні байдужности до громадянських завдань, а чужинецьке правительство без ніякого зрозуміння для національної окремішности українського населення. Тимто й ясно нам, чому Федькович в наведеному мною висше привіті для тодішньої львівської „Просвіти" озивається з таким докором до своїх темних братів:

„Давно други пробудились,
Світло засвітили
— — — — — — — — — —
А ми спим і досі..."

Правда, вже перед Федьковичем стрічаемо на Буковині де-кілька ідейних одиниць, що намагаються писати по нашому та шукати так дороги до народньої душі. Тут мусимо згадати духовників: **Василя Ферлеевича** та двох братів **Гаврила й Василя Продана,** особливож того останнього, який опісля, **в р. 1868.,** заснував літературне товариство **„Руська Бесіда",** перший осередок нашого національного життя на Буковині. Але мова, якою ті мужі намагалися писати, була церковно-славянська, вона простому нарові була таксамо чужа, як і церковні теми, на які вони здебільшого писали. До темних мас в суспільних низах треба було промовити щирою, живою мовою української душі. І треба було їм співати не церковних пісень, а пісень про Україну і її нарід, про українську славу й українську недолю, про те, за чим нарід тужив і чим під чужинецькою владою страждав, і розбудити так в народі свідомість власного права на красше життя.

І от саме наш „буковинський соловій", Юрій Федькович, являетьcя тим вибранцем ґенія українського народу, що своїми піснями зумів ворохнути народньою душею в її глибинах і пробудити Буковину зі сну темряви й неволі до самосвідомости і творчої активности.

Вродився наш поет **8. серпня 1834 р.** в Сторінці-Путилові (вижницького повіту) на Буковині як син заможного господаря й мандатора в путилівських горах, Поляка Гординського де Федьковича, за якого мати поета, попадянка з роду, віддалася як молода вдова по священику Дашкевичу. Згідно зі своїм шляхецько-польським походженням не журиться пан Гординський де Федькович надто довго своєю родиною, — жінкою і пятеро дітьми — з незабаром покинув її, лишаючи все на голову бідної жінки. Тимто свойому польському батькові не завдячує наш поет на щастя нічого — хіба перший спомин про людську подлість — затеж з любовю і вдякою міг згадувати свою добру українську матір, що кинене господарство взяла в свої руки, вела його з труженністю, знаменною для української жінки, виховувала своїх дітей як уміла найкрасше, і раз-у-раз напоминала: **„Діти, вчіться!"** Але в обставинах, звязованих мною висше, вчитися українській дитині в тодішній Буковині було не так то легко і поет сам признавався до недостаточної фахової освіти, коли в ряді віршів „З окрушків" співав опісля:

„Я не учився в кобзу грати,
В німецькі школи не ходив
За книжков вірші віршувати,
Я не видав волоських див —
Неук неукий Чорногіря!..."

Можна тому сказати, що початкова наука Федьковича в Путилові, а далі в нижшій реальній ґімназії в Чернівцях, для нього не така важна й мірoдатна, як та освіта, що він її здобув собі сам, при допомозі стрічних, тямучих людей, зведених з ним судьбою на шляху дальшого життя. Швидко іменно довелося Федьковичеві шукати якогось хліба. Як молодий юнак хапається він ріжного звання — практикує і в землеміра і в аптиці і в купця — і заходить так у своїх мандрівках і на Молдаву, де, як оповідае сам, запізнався з німецьким малярем Роткелем. Роткель обізнав його з німецькою мовою, давав йому читати богато книжок, особливо твори німецької поезії, і розбудив так у Федьковича не тільки розуміння поезії, але й охоту до самостійної поетичної творчости. Та в р. 1852. Федьковичеві мандрівки за хлібом кінчаться покищо тим, що він рішається уступити до війска, на ті часи рішення не таке то некорисне, коли зважимо, що на війско тоді ішли в державі майже всі гроші, а високий військовий степень надавав людинінеаби якого значіння. Наш поет став офіціром, і як такий відбув военний похід до Італії (1859 р.), що й дало йому нагоду пізнати весь **брехливий блеск і кріваву сторону мілітаризму** в страшних глибинах, змальованих ним опісля в цілім ряді поем з військового життя та побуту. Але не менше важним для пізнішої творчости Федьковича став після відбутого походу його поворот до Черновець, де він запізнався з німецьким поетом Найбавером, професором тамошньої ґімназії. Можемо собі уявити додатний вплив того знайомства на людину й поета Федьковича, коли світлий Німець, пізнавши перші поетичні спроби нашого Гуцула — писані очевидно по німецьки — заявив Федьковичеві, що він „в ліриці може рівнатися з кожним німецьким поетом!" Як ось молода Кобилянська, так і молодий Федькович не володів ще українською літературною мовою настільки, щоб писати нею з першим пробудженням свойого таланту. Затеж ті молодечі його спроби в німецькій мові — видані опісля окремою збіркою — дали Федьковичеві змогу виявити свіжу творчу спромогу, свідомість якої зросла в нього благодатно під впливом похвали й поук Найбавера. Тепер уже до творчости і праці для рідного народу був тільки один крок. Бо вже в Італії написав Федькович свій перший вірш рідною мовою п. н. „Нічліг" (1859.), а познайомившись тепер в Чернівцях ще і з молодими ідейними Українцями, Костем Горбалем, Антоном Кобилянським та Льонґіном Лукашевичем, починае читати твори українських письменників — головно Шевченка — і радісно строїть свою кобзу до рідної пісні. В р. 1861. появилися перші вірші Федьковича в брошурці, виданій Кобилянським, а в рік опісля видав Б. Дідицький у Львові окрему збірку п. н. „Поезії Й. Федьковича, Ч. І." Тут були головно вірші, написані поетом після його перенесення з Черновець до Семигороду, що поет відчув дуже болючо як розлуку з товаришами душі і праці. Колиж тут Федькович незабаром важко занедужав, то після виздоровлення визволила його власть з військової служби, і поет, наділений пенсією, вернувся в рідний Путилів, до старої матери, яку поховав в р. 1864.

Поставлений в Путилові вйтом, а далі доокружним інспектором шкіл, розвинув Федькович попри письменницьку творчість ще і значну громадянську діяльність, дбаючи передовсім **про народні школи** та про просвічування широких мас селянства. Він запопадливо старався про те, щоб викладовою мовою в школах була наша рідна, українська, укладав Букварі та співаники для дітей, а все чистою народньою мовою. Колиж зза кирині ворожих йому румунофілів Федькович покинув уряд шкільного інспектора, то він в р. 1872. переїхав на запросини Товариства „Просвіта" до Львова, де мав з доручення цьогож та львівської „Української Бесіди" за платою 500 зол. річно писати популярно-просвітні брошури для народу. Але виготовивши в цій области декільки надзвичайно цінних праць (найкрасша загально відома повістка **„Село Фармазони"),** Федькович уже в р. 1874. вернувся назад у свою Буковину, бо львівські редактори — які і сьогодня премудрі всезнайки загумінкового типу — допекли вразливому поетові до живого своїм критиканством та панським старшуванням. Затеж після повороту в Буковину діждався Федькович **в р. 1876.** видання своїх прекрасних повістей з народнього життя, які є дорогоцінними клейнодами в його літературній спадщині*). До тогож збогатив Федькович своє письменницьке надбання не тільки новими збірками віршів, але і драматичними спробами, ось як траґедія **„Довбуш", 1877.**

Пазатим наш поет як і досі так тепер не покидае праці для народу, чого доказом є його згода взяти на себе редакцію заснованої тоді політичної і наукової ґазети **„Буковина",** перше число якої появилося **д. 1. січня 1885 р.** Не диво тому, що в найблизшому році буковинська і галицька Україна відсвяткували в Чернівцях урочисто 25-ліття високо-ідейної, каменярської праці Федьковича в области письменницької та національно-культурної творчости. Та на превеликий жаль усеї України помер Федькович уже з початком січня 1818 р. на вибух крови, переживши 53 років важкого трудом життя.

*) Обширно обговорю ті видання Федьковича в окремій статті. — О. Г.

(Дальше буде).

В. Кедровський.

1917 РІК.

(94)

„Доводжу до відомости населення, що з приводу подій звязаних з відіздом 26 липня на фронт ешалонів українського козачого імені гетьмана Богдана Хмельницького полку мною вжито всіх заходів, щоб виявити на світ усю правду про ці події. З мого наказу переводиться слідство членами Ґенерального Комітету і членами Всеукраїнської Ради Військових Депутатів з участю також членів української фракції військових депутатів Київської округи. В звязку з цими сумними подіями я звернувся через представника Ґенерального Комітету до Головнокомандуючого Південно-Західним Фронтом з проханням призначити спеціяльне військове слідство з участю військових членів Центральної Ради. Така слідча комісія призначена і приступила до діла. Правда буде вияснена і виновники в смерти невинних людей будуть покарані як закон велить.

„В найближчому часі наслідки слідства в межах можливого будуть подані до відомости громадянства. Повідомляючи про це людність, а також Українців вояків, як на фронті, так і в тилу, закликаю їх до спокою і порядку: хай всі схвильовані подіями будуть певні, що вжито всіх засобів, щоб встановити правду і потягти до суду винуватців. Отже заховаємо, особливо в цей страшний час, коли нашій Україні загрожує страшна небезпека від зовнішнього ворога, належний спокій, і не будемо піддаватись впливам окремих тяжких подій. Ґенеральний Секретар Справ Військових Петлюра".

Як я вже сказав раніше, ця слідча комісія праці своєї не закінчила, бо була розвязана ґенералом Корніловим.

Розстріли у Київі Москвинами українського національного полку заворушили увесь український загал, висказавши з боку його тисячі гострих, обурених протестів. Наведу вийімки з деяких типових, щоби зясувати характер їх та домагання українського організованого народу й війська. Ці домагання слалися тисячами до петроградського уряду, а також і до Центральної Ради.

Подаючи нижче виписки з протестів та постанов ріжних українських військових та цивільних організацій, вважаю потрібним зазначити, що я тут вибрав типові своїм характером для тих тисяч инших, що надходили до Київа. Ці вимоги були стихійного характеру, а тому й були одноманітними, як кожний инший стихійний рух.

Вперву чергу наводжу цілу постанову 21-го армійського корпуса, що стояв на Північному Фронті в районі Риги. Ця постанова одна з найкоротших, але й найбільш річева та типова.

„Зібрання Українців 21-го армейського (українського) корпусу 6 серпня 1917 року.

„Після докладу про події 26 липня у м. Київі одноголосно ухвалило послати до Центральної Ради та Ґенерального Військового Комітету таку резолюцію: „Вражені сумними крівавими подіями у м. Київі, що сталися з відїзджаючим на позицію полком Богдана Хмельницького, на якого був упорядкований озброєний напад темних сил спільно з кірасирами та Донцями, в результаті чого маються поранені та вбиті і, вважаючи на ту систематичну аґітацію бувших націоналістів і союзників*), що нині, прикриваючись безпартійністю та марксізмом, ведуть широку контр-революційну аґітацію проти Центральної Ради і українства взагалі, ми вимагаємо, щоб Центральною Радою спільно з краєвими демократичними організаціями на Україні було вжито рішучих заходів проти тієї аґітації (нацьковування провокаційними засобами одної частини людности проти другої), яка ведеться темними силами, наприклад „Кіевляніном" під керовництвом Савенка та Шульгіна.

„А через те постановлено слідуюче:

„1) „Кіевлянін", як ґазета чорносотенна в минулім і сучаснім, вважаючи на її контрреволюційний напрямок, мусить бути припинена негайно.

„2) Військові частини кірасирів і Донців, котрі приймали участь в орґанізовано-провокаційнім нападі на полк Богдана Хмельницького і стоючи в селах деморалізують людність, вносячи своїм пробуванням неспокій в місцеве життя, негайно мусять бути виведені з України, а на їх місце поставлені українські військові частини.

„3) Висловлюемо надію, що обібрана комісія в справі розслідування причин крівавих подій знайде справжніх винуватців і законно покарає їх.

„4) В цілях забезпечення спокою країни — на адміністративних посадах, що займають люди невідповідні своему призначенню, як начальник київської міської міліції Лепарський та київської військової округи Оберучев — мусять бути замінені людьми по представництву Центральної Ради. Голова зібрання М. Литвиненко, Товариші: Семяга та Гак, Писарі: Опаренко та Коваль".

Історія повторюється. В старі козачі часи українство боролося проти московських залог по містах України та проти тих стародавніх „Командуючих Військовими Округами" — воевод, так і тепер знову розпочалася та сама боротьба. Стара царсько-боярська Московщина не звертала уваги на ті протести України, а натомісць систематично збільшувала залоги та затискала міцніше Україну в ярмо московської адміністрації. Так само й нова революційно-демократична Московщина (Росія) іґнорувала українські домагання та все шукала засобів, щоби і в революції скріпитися на Україні.

Між иншим тут не зайвим буде зазначити, що не дивлячись на недовіря до російської влади, не дивлячись на те, що всі домагання Українців систематично іґнорувалися, українські війська чесно й по геройськи виконували свої обовязки на фронтах.

Ось як цей самий „мітінгуючий" та протестуючий 21-й корпус через два тижні від наведеної вище постанови-протесту виконав свої військові завдання на фронті.

Німці почали наступ в районі Риги. Майже всі російські військові частини відходили без бою, тікаючи перед ворогом в повному безпорядку. Навіть самі Німці в своїх військових наказах підкреслювали, що становище російської армії під Ригою рятував лише 21-й український корпус.

26 серпня (всі дати даю по старому календарю) 1917 року Генеральний Комітет послав таку телеграму командирові 21-го українського корпусу:

„Зважаючи на велике зацікавлення долею людей вашого корпусу, як українізуемого з боку Центральної Ради і широких кол українського громадянства в звязку з відступленням від Риги, уклінно прохаю телеґрафувати, як підтримали Українці честь і боеве імя славетного корпусу. — Петлюра".

*) Чорносотенні члени Союза Руських Людей.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПІД РОЗВАГУ СХІДНИКАМ ТА ЗАХІДНИКАМ.

Багато я читав про ріжні війни та боротьби за волю, а ле найбільше мене вразила визвольна боротьба нашої другої Батьківщини — Америки. Кольоністи американські не побоялися королівських військ і сміло і відважно повстали проти гнету Англії.

Тяжко було змагатися голим, майже неузброєним повстанцям, але вони мали таку зброю, якої не мав король.

Це була віра в своє діло, в свою правду та в себе самих. Були серед них і шкодороби та кириники, але не могли вони нічого зробити проти шаленого бажання волі. Таке бажання мусимо і ми виробити в собі й дітям нашим передати, а головно треба нам визнитись від рабської покори та оглядання на других.

Не на Захід, або Схід нам оглядатися, а на себе самих. Доки не виробимо в собі віри в себе, в свій народ, доти будемо гноєм інчих націй. Находяться такі людці, що проповідують серед нас ріжні орієнтації. А чому Поляки не орієнтуються на Німців? Адже культура німецька вища за польську? То Поляки кричать, що мають дати нам культуру, таке саме й Москалі говорять, а за ними на український лад і наші політикани. І політики і народ повинні до одного стремити — до виховання вірних громадян, а не рабів. Коли Американці підчас своєї визвольної боротьби брали поміч від Французів, вони не думали хилитися та йти в рабство Французам, а лише позичали, як рівний у рівного. А ми в Поляків і позичати не можемо, бо Лях загарбав нашу землю і творить свою катівську роботу. Про Схід і говорити нема чого, бо ми усі добре знаємо тую культуру, що далі брудної лайки та большевиків-руїнників, окупантів України, нічого не принесла нашому народови. Ні Схід ні Захід, а тільки ми самі відбудуємо свою державу. Бо:

Як із Сходу, так з Заходу
Лихий вітер дує,
Обідраний гакатою
Наш нарід бідує.
Спасителів ніби має,
Які визволяють,
Межи очі гакатами
Жорстоко стріляють.
Пора, пора, спасителі,
Пора розум мати,
Годі, славні політики,
Нарід в ярмо пхати.

Микола Костів,
Озон Парк, Н. Й.

НЕ ПХАЙ НОСА ДО ЧУЖОГО ПРОСА.

В „Свободі" з дня 4. квітня була поміщена допись якогось Майнерзвилця про нашу громаду. З неї виходило би, що й наш парох ненавидить українство та називає себе і наш нарід русским.

Ми, члени 31. від. У. Н. С., рішили на своїм мітінгу з дня 8. квітня запротестувати проти таких „Майнерзвилців", що пхають свій ніс до чужого проса та вносять баламуту в громаду.

Нас не треба вчити, як ми маємо називатися, бо ми самі це добре знаємо. В нас ніхто не називає себе гріком, рошеном, а тільки Українцем. Так научає нас рівнож і священик в церкві. Ніхто від него не чув про гріків чи рутенів, бо він завше говорить про Українців. Тому ніхто з нас не повірить в те, щоби наш священик міг говорити на виставі рухомих образів, що він не знає Українців та що йому не подобаються українські написи. Якраз це заслуга нашого священика, що у нас відбулась вистава образів з Галичини.

Кирило Феценко,
секр. 31. від. У. Н. С. в Сент Клер, Па.

ВИДЕРЖІМ ПРИ СТРАЙКУ І ДОВІРЯЙМО СВОМУ ПРОВОДОВИ.

Майнерський страйк дається всім страйкуючим добре в знаки. До майнерської нужди приходить ще друга біда. Ріжні агенти почивають розбивати робітничу масу, пускаючи ріжні сплетні проти наших юнійних провідників. А інші знова, знеохочені страйком, хочуть йти шукати інших робіт.

А вуглеві компанії тільки на те ждуть. Вони вірять, що самі майнери розібють свою юнію. Знова до тих місць, де майнери відійшли куди инде шукати іншої роботи, компанії попроваджували сейчас скебів. І дійшло до того, що мусіли бідні жінки з дітьми проганяти скебів, бо їх чоловіків не було. А в інших місцевостях треба було кликати майнерів з других місць на поміч.

Тут треба виждати і мати повну надію у свою побіду. Іншого ратунку нема. Це повинен розуміти кождий свідомий робітник. Не тільки майнер, але й інші робітники. Тому до боротьби з вуглевими баронами мусить станути солідарно вся робітнича кляса. Багато наших українських громад вже це зрозуміло і збирають жертви на допомогу страйкуючим майнерам. Але ту поміч треба ще скріпити, бо нужда майнерів дійсно велика. Навіть капіталістична преса не може затаїти жахливих образів нужди, яку тепер доводиться бачити по майнерських околицях.

Хочу ще тільки надмінити те, щоби наші українські робітники не давали себе вводити в блуд ріжним демагогам, що виписують несотворені річи проти наших юнійних провідників, особливо проти Джана Луиса, президента Майнерської Юнії. Дехто хоче представити їх як зрадників, котрі запродалися капіталістам. А це звичайна брехня, бо таке саме виписують тут коло нас компанійні газети, що їх розкидають між майнерами. Майнерська ситуація така, що тут не порадив би нічого навіть і премудрий Соломон, коли б встав з гробу. Тут треба видержати і ще раз видержати і показати капіталістам, що вони не в силі знищити зорганізованого робітника. Хто в такий тяжкий час виписує ріжні наклепи на наших юнійних провідників, цей свідомо або несвідомо копає гріб робітничій справі, цей перехиляє побіду на сторону вуглевих баронів.

Тут треба майнерам далі солідарно стояти при своїх домаганнях і своїй юнії, а загал робітництва повинен ті майнерські змагання морально і матеріяльно поперти. Коли буде так, тоді майнери виїдуть побідниками. Тоді побідить робітнича справа.

С. Кривіцький,
Кол Рідж, О.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

У Фреквіл, Па., помер дня 18. квітня с. р. о 11 год. вечером Григорій Стапай, член У. Н. Союза. Покійний походив зі села Репідь сяніцького повіту в Галичині, де він родився 23. квітня 1892 року. До Союза вступив 16. лютого 1921 року до Братства Св. Апостолів Петра і Павла, від. 242 У. Н. С., де був касієром через кілька літ. Помер по двох місячній тяжкій жолудковій хоробі, лишивши жену та шестеро дітей.

Земля йому пером.

Іван Криба,
секр. 242 від. У. Н. С.

ЗАЛІЗНЯК ЗНОВА БОРЕТЬСЯ В НЮАРКУ.

Одержавши велику побіду на послідній боротьбі в Нюарку, Залізняк на просьбу Нюарської Кольонії буде боротися знова в суботу, **28. квітня в Лаврел Гарден, 457 Springfield Ave.** Залізняк буде боротися з Джек Сулливаном, ірляндським биком 250 фунтів ваги. Кромі них будуть боротися Майк Романо проти Джордж Віллямс, Леон Лабріола проти Стіф Роджерс і Джо Малцевич проти Френк Томас. Боротьба буде дуже інтересна. Початок в год. 8.30 вечером. (Огол.)

95-8

ПРОТОКОЛ

РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА,

яке відбулося на днях від 15-го до 18-го лютого 1928 р. в домі У. Н. Союза, 83 Гренд ул., Джерзи Сіті, Н. Дж.

ПРОГРАМА:

1. Отворення — Т. Грицей, гол. предсідатель.
2. Звіт гол. предсідателя — Т. Грицей.
3. Звіт гол. містопредсідателя — М. Угорчак.
4. Звіт гол. містопредсідательки — М. Ольшаницька.
5. Звіт гол. рек. секретаря — І. Каштанюк.
6. Звіт гол. фін. секретаря — Р. Слободян.
7. Звіт гол. касієра — В. Левчик.
8. Звіт менаджера „Свободи" — С. Ядловський.
9. Звіт Комітету Сиротинця-Захисту — М. Угорчак.
10. Звіт гол. контрольної комісії — О. Шараварко.
11. Звіт редакційного комітету — О. Ревюк.
12. Дискусія над звітами.
13. Внесення і ухвали.

ПРИСУТНІ:

Теодор Грицей, гол. предсідатель.
Михайло Угорчак, гол. містопредсідатель.
Марія Ольшаницька, гол. містопредсідателька.
Іван Каштанюк, гол. рекордовий секретар.
Роман Слободян, гол. фінансовий секретар.
Василь Левчик, головний касієр.
Семен Ядловський, менаджер „Свободи".
Омелян Ревюк, шеф редакції „Свободи".
Онуфрій Шараварко, голова контрольної комісії.
Омелян Рекрут, секретар контрольної комісії.
Григорій Пипюк, член контрольної комісії.
Теодор Михальчук, головний радний.
о. Володимир Сполітакевич, гол. радний.
Др. Микола Клим, гол. радний.
Василь Гришко, гол. радний.
Микола Шевчук, гол. радний.
Василь Репужинський, гол. радний.
Степан Матчак, гол. радний.
Анна Стадникова, гол. радна.

Неприсутність свою оправдали:
Михайло Петрівський, гол. радний.
Марія Мельникова, гол. радна.

ОТВОРЕННЄ — Т. Грицей, гол. предсідатель.

Шановні Пані і Панове, Гол. Урядники У. Н. Союза:

От вже й дочекалисьмося третего, а перед конвенцією остатного річного засідання, яке отсим маю честь отворити і прошу шановних зібраних радити так, як се пристало керманичам так могучої і благородної організації, щоби наші обради принесли організації і її членам як найбільшу користь.

Заким зачнемо обради, хай мені буде вільно висказати щирі слова співчуття присутним гол. урядничкам „паням Ольшаницькій і Стадниковій, по причині смерти їх мужів і членів У. Н. Союза, при чім для вшанування памяти всіх померших в сім році членів У. Н. Союза прошу повстати з місць.

Нім приступимо до програми засідання, а саме до мого звіту, представляю шановним зібраним нового гол. радного д. Василя Репужинського, котрий зістав до того уряду покликаний на місце Д. Братуся згідно з приписами статута У. Н. Союза.

Дальше прошу д. М. Угорчака як заступника предсідателя урядувати підчас мого справоздання. Збори отворені.

Звіт головного предсідателя:

Шановні Пані і Панове Головні Урядники У. Н. Союза:

Я, як предсідатель У. Н. С., не урядую на місци в канцелярії У. Н. С., однак сповняю обовязки, приписані статутом, іменно поза підписуванням чеків і других важніших документів — приїзджаю на засідання Екзекутиви міру потреби, то є тоді, коли маємо дещо важнійшого обговорити, як нпр. справи, чи дати членови 25, 50 або 75 дол. запомоги як він має докладне свідоцтво лікарське і посвідку уряду відділу, або чи виплатити посмертне, коли сподіємці мають всьо в порядку, се страта часу і чи будемо в таких справах робити засідання або ні, то виплатити муситься і єсли коли не було засідання, то такі справи полагоджуємо писемно і сейчас, а часом телефонічно.

В сім 1927 році малисьмо 9 засідань Екзекутиви, а іменно: дня 20. і 25. січня, 10. марта, 2. і 23. мая, 13. червня, 8. липня, 23. вересня і 1 грудня 1927 р. Крім сего був я принагідно в канцелярії У. Н. С. кілька разів, де рівнож обговорилисьмо ріжні справи для добра У. Н. Союза.

Дня 22. мая 1927 був я на засіданню Тов. Січ, від. 282 У. Н. С., в Сиракюз, Н. Й., а подорож відбув на бажанне і кошт урядників відділу. Таксамо був присутний дня 12. червня урядником як предсідатель У. Н. Союза на ювилейнім святі Тов. Богдана Хмельницького в Бруклині, Н. Й., а також був присутний урядово на ювилейнім святі Тов. Мир, від. 324, в Филаделфії, Па., дня 29. мая 1927 та оглядав рівнож кілька більших домів, де У. Н. С. мав дати позички.

На всіх майже засіданнях і принагідних сходинах сего року найбільше говорилося про будову дому для У. Н. С., іменно замовлялисьмо, поправляли та змінювали плани і остаточно замість розписувати референдум, стримались по покінчення справи на річне засідання, про що пізнійше буде мова.

Таксамо на кількох засіданнях широко, а майже на всіх немнє, обговорювано справу будови Сиротинця і Приюту У. Н. Союза.

Дальше гол. предс. відчитав міста і відділи, з котрими він кореспонденцію в році 1927 і заявив, що з решти справоздань других членів Екзекутиви головні урядники переконаються о дальшім діловодстві Екзекутиви, притім подякував як головним так і відділовим урядникам та членам У. Н. Союза за поміч в праці та просив старатися о більше членів і взагалі о добуття ще більше слави та поваги для У. Н. Союза, яко першої і найстаршої української організації в Америці.

Відтак предсідатель заняв своє місце і попросив о звіт гол. містопредсідателя.

Звіт головного містопредсідателя.

Високоповажаний Пане Предсідатель і Ви, Високоповажані Головні Урядники У. Н. Союза!

Після порядку денного цего засідання припадає на мене черга здати звіт з мого урядовання як головного містопредсідателя У. Н. Союза за минулий рік, то є від січня 1927 до січня 1928 року. Це засідання є з ряду трете від минулої 16. головної конвенції У. Н. Союза і третий з ряду раз я є обовязаний здати звіт перед Вами, Шановні Урядники, звіт.

Мій звіт за минулий рік як головного містопредсідателя У. Н. Союза є дуже скромний з тої причини, що я не мав нагоди і в минулім році заступати Головного Предсідателя в урядованню в У. Н. Союзі. Статут нашої організації містопредсідателеви жадного відвічального діла не назначує лише заступати Головного Предсідателя на случай його поважної слабости, неспосібности або смерти.

Вам є добре відомо, що такого випадку в нас у минулім році не було. Все находиться в порядку, машина організації йде своїм природним ладом вперед і длятого мені не було потреби ані змоги заступати головного предсідателя в урядованню.

Обставини так склалися, що я мешкаю в осідку Головної Канцелярії У. Н. Союза і заходжу до неї навіть дуже часто. При всякій нагоді служив я своїми радами, поглядами й опінією. Бував часто присутним на засіданнях Головного Екзекутивного Комітету У. Н. Союза, коли мене запрошено, однак мої зносини з Головною Канцелярією У. Н. Союза уважав все я уважаю більше товариськими ніж урядовими.

(Дальше буде).

ФАРМИ!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Протест филаделфійських Українців в справі невинно засуджених на смерть — В. Атаманчука й І. Вербицького.

Дня 22. квітня с. р. филаделфійські Українці відбули **заходом обєднаних українських організацій масове віче в справі невинно засудженних на смерть польським судом** — В. Атаманчука й І. Вербицького.

На віче, відбуте в укр. галі, 849 Н. Френклин Ст., прибув весь свідомийший елємент із укр. організацій. Віче отворив гром. Т. Грицей, секретарювали гром. М. Дубас і В. Петрусик.

Гром. Т. Грицей пояснив присутним на вічу ціль віча і подав до відома програму, яку комітети 1) загальний, 2) центральний і 3) Стріл. Громади опрацювали. Опісля гром. Грицей покликав на бесідника д-ра Левицького, який ядерно зясував вічевикам перебіг процесу та шовінізм польського суду і лави присяжних суддів.

Другим бесідником був др. Клодницький, який доказував, що внутрішний наш ворог (наша зневіра і домашні спори) не менше грізний від лиха. В своій промові старався Клодницький доказати, що чим більше серед нашого народа в краю і за океаном буде ширитись незгідливість, то тим сильніще Поляки будуть гнітати Українців і нищити наш нарід. В слід за цим Українці мусять обєднатися і спільними силами виступити і проти свойого (домашнього-внутрішнього) і зовнішнього ворога — Ляха. Клодницький вірить, що укр. громадянство в Америці зрозуміє як слід справу Атаманчука і Вербицького і спільними силами всіх Українців гідно виступить в обороні прав укр. народа в тому напрямі, що вплине на старий край, щоб укр. партії заперестали себе взаїмно поборювати і звернули всі свої сили проти ворогів внутрішнього (зневіри) і зовнішнього (в даному случаю — Ляхів).

Третим бесідником був др. В. Галан, який подав вічевикам, куди мають бути вислані протести, про конечність боронення своїх прав перед Лігою Націй і чинниками европейської політики.

Опісля гр. Т. Свистун переповів укр. мовою текст телеграми і апелю - меморіялу, які мають бути вислані до Ліги Націй та премієр-міністрів великих держав.

Опісля гром. Т. Грицей подав під голосування текст депеші і меморіялу, який присутні одноголосно приняли з тим додатком, що всі присутні своіми підписами ствердили-скріпили протест-меморіял. Вкінці предсідатель віча подав до відома, що укр. організації у Филаделфії виберуть спільний комітет, який звязавшися з іншими того рода комітетами в Зл. Державах, буде всіми способами боронити невинно засуджених на смерть Атаманчука й Вербицького і на будуче старатись буде, щоб Українці все були приготовані скорше і ріщучіще реаґувати на злочинства зі сторони Польщі супроти наших Братів в Старім Краю.

Піснями Не пора і Ми гайдамаки закінчено віче.

Филаделфієць.

P. S. На слідуючий день місцева ґазета „The Philadelphia Inquirer" писала:

UKRAINIANS PROTEST DEATH FOR STUDENTS

Mass Meeting Adopts Petition in Behalf of Pair Doomed by Polish Jury.

Ukrainian residents of Philadelphia yesterday joined their countrymen in other large cities of the United States in protesting the death penalty imposed by a Polish jury on two Ukrainian college youths for the murder of a school superintendent in Eastern Galicia, Poland. A petition addressed to the League of Nations was signed by 200 American citizens of Ukrainian extraction at a mass meeting conducted by the three leading Ukrainian organizations yesterday afternoon in their hall, 849 North Franklin street.

The students, Wasyl Atamanchuk and Iwan Werbycky, the petition sets forth, were found guilty of murdering superintendent Sobinski on instructions of a secret Ukrainian military organization, despite proof by the latter that neither youth had any connection with the military body and that the crime was committed by other persons.

Protesting „most barbaric oppression, without equal save in the atrocities of Czarist, or Bolshevik, Russia prevailing in Western Ukraine under the occupation of Poland", the petition asks the League to use its influence that the Ukrainian people „be given the right of self-determination as enunciated by President Wilson"; that the Polish Government „be induced to revere international treaties with regard to national minorities", and that Poland direct its courts to review the conviction of the two students, according them a new trial. Copies of the petition will be forwarded to the Secretary of State at Washington, to the Polish Ambassador to the United States, to the Premier of Poland and others.

OLD GOLD ЖАРТИ

Мущина може любити дві женщини в однім часі, однак він повинен мати на стільки розуму і не пробувати сего.

Офіцир (до мотроза, котрий тільки що виратував його з води): — Дякую тобі, Робінс, а завтра я подякую тобі ще раз перед всіми матросами на вправах.

Матроз: — Ох! пане, не робіть сего, вониб вбили мене на певно!

Батько (строго): — Де ти був вчера у вечер?

Син: — О ніде, я тільки взяв своїх пару товаришів, щоб перевестись трохи.

Батько: — Скажиж їм, щоб не лишали своїх щпильок від волося в авті.

...Принагідно — куріть Old Gold Циґаретки — Ані одного кашлю у цілому ваґоні. В нашому часопису поміщуються Old Gold Циґареток комічні оголошеня славного картуніста, Бріґс. Глядіть за ними.., читайте їх і навчіться, що „в них нема кашлю в цілому ваґоні".

ЯК ВИВОДИЛИ ПОСЛІВ З ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ.

Часописи в Польщі сміли лишень подати голий факт усунення кількох послів зі сойму. Про те, як їх усунено, мусіли мовчати. Перед нами копія письма одного з послів, який в наслідок побиття лежить хорий і в письмі до маршалка сойму, Дашинського, оправдує (долучивши свідоцтво оглядин лікарських) свою неприсутність на соймових засіданнях. Ось як виглядало, на підставі цього письма, виводження послів зі сойму:

В часі памятної демонстрації проти Пілсудського поліція й агенти кинулись на послів і на розказ міністра Складковського почали виносити їх зі салі. На коритари кидали ними на землю, тягали по землі, били куди попало карабінами, дерли на них убрання і біля. Д-ра Бачинського, скатувавши кольбами, кинули поліціаї так сильно, що колиб він припадково не був упав на посла Жука, то напевно розбивби голову на грань лавки. Цьому варварському катуванню послів приглядалися спокійно комісарі поліції і міністер справ внутрішних.

Відтак без капелюхів і нагорток повсаджували їх до авт. В отвертім авті сидів посол, коло нього поліцай, напроти нього агент держав при його грудях два витягнені револьвери, а на ступенях авта їхав старший поліцай з витягненим в руці револьвером. Публика товпою приглядалася тому чудному поїздові вибранців народу.

По переведенню ревізії по кишенях позасаджувано послів по келіях в казаматах політичної поліції, заборонивши їм навіть курити. На зажалення послів перед комісарем поліції, що поліцаї знущалися над ними, а воник прецінь посли, цей відповів: „Ну, то не будете більше послами, а тільки арештантами". По годині знова без плащів і капелюхів відвезено їх під охороною агентів до сойму. Коли по повороті до сойму вони жалувалися маршалкові сойму, Бойкові, на побиття їх поліцією, цей відказав: „Що я пораджу. Я безсилний. Добре, що мені вдалося звільнити вас з арештів".

Все це ділялося в столиці Польщі, у Варшаві, в білий день, на розказ начальника уряду, на очах і по вказівкам міністра внутрішних справ з заступниками народу, яким конституція признає право недоторкаємости — за це, що вони окликом виявили своє обурення протесту проти режіму, який завів у Польщі маршал Пілсудський.

Чогож тоді надіятися звичайному громадянинові десь на „східних кресах"?

Раз повідомлено Нютона, що саме працював у своїй лябораторії, що якийсь гість хоче з ним говорити.

— Хай зажде хвилиночку,— відповів славний учений і знову похилився над столом, повним слоів і апаратів.

Гість ждав цілі дві години у їдальні і ласо поглядав на вечеру, приготовану для Нютона. Вкінці голодний не міг здержатися і зїв цю вечеру. Нарешті розсіяний вчепий пригадав собі не так гостя, як вечеру, тому ввійшов до їдальні. Здивувався, як побачив незнакомого, спитався за чим прийшов і хотів уже сідати за стіл. Та побачив, що тарілки порожні, вдарився по чолі й сказав:

— Якийжеж із мене забудько! Уявіть собі, що я забув про те, що я вже вечеряв і готов був удруге засісти до стола!

Торговець старих річе: Пані, може маєте які старі річи?

Господиня: Маю, але мій чоловік носить їх.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ